

Урок 10. ПАВУКОПОДІБНІ

Дата _____

Клас _____

Цілі уроку:

- **освітня:** ознайомити учнів з основними особливостями організації та процесів життєдіяльності павукоподібних та їхнім різноманіттям і значенням у природі і житті людини;
- **розвивальна:** розвивати вміння знаходити взаємозв'язки між об'єктами вивчення та вміння аналітично мислити;
- **виховна:** виховувати розуміння важливості існування для нашої планети всіх живих організмів, які на ній існують.

Обладнання й матеріали: вологий препарат «Павук-хрестовик», таблиці «Тип Членистоногі. Клас Ракоподібні», «Промислові Ракоподібні», «Тип Членистоногі. Клас Павукоподібні».

Базові поняття й терміни уроку: павуки, скорпіони, кліщі, хеліцери, ногощупальці, ловча сітка, кутикула, головогруді, павутинні залози, позакишкове травлення, турбота про потомство, каракурт, коростяний свербун, кліщовий енцефаліт.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Питання для бесіди

- ♦ За якими ознаками тварин відносять до ракоподібних?
- ♦ Які особливості зовнішньої будови ракоподібних?
- ♦ Яке значення ракоподібні мають для людини?
- ♦ Яке значення ракоподібних в природі?

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Розповідь учителя з елементами бесіди

Павукоподібні — це переважно наземні членистоногі, але серед кліщів і павуків є вторинноводні форми. Вусиків павукоподібні не мають. Характерною ознакою групи є наявність у багатьох видів на черевці павутинних бородавок з павутинними залозами.

Особливості зовнішньої будови павукоподібних

Форма тіла й розміри

Тіло павукоподібних розділене на окремі сегменти, має двобічну симетрію. Групи подібних між собою сегментів утворюють відділи тіла павукоподібних. Найчастіше виокремлюють два основні відділи — головогруді й черевце. На головогрудях розташовані шість пар кінцівок: хеліцери, ногощупальці й чотири пари ходильних ніг. На черевці кінцівок немає або вони видозмінені (павутинні бородавки, легеневі мішки). Розміри павукоподібних варіюють у широких межах від часток міліметра до 20 см.

Покриви тіла

Зовні тіло павукоподібних укрите хітиною кутикулою. Зовнішній шар кутикули є водонепроникним.

Павуки

Велика група, представники якої мають будову, типову для павукоподібних. Розміри значною мірою варіюють (від часток міліметра до 20 см). Усі представники — хижаки. Розвиток прямий. Відіграють важливу роль у біоценозах

як регулятори кількості дрібних тварин. Представники: павук-хрестовик, павук-сріблянка (живе у водоймах), павук-птахоїд.

Деякі павуки отруйні й становлять небезпеку для людини. З отруйних павуків на території України живуть тарантул і каракурт. Укуси тарантула дуже болючі та спричиняють набрякання тканини в місці укусу, а укуси каракурта можуть призводити навіть до смерті.

Кліщі

У представників кліщів головогруді й черевце цілком зливаються. У передній частині тіла розташована голівка, що утворена хеліцерами й ногощупальцями. Розвиток непрямий.

Серед кліщів є ґрунтоутворювачі, хижаки й паразити. Види, що паразитують на людині, є збудниками захворювань (корості, дерматитів). Багато паразитичних кліщів здатні переносити різні захворювання (енцефаліти, геморагічні лихоманки тощо).

Кліщі, що паразитують на рослинах, можуть завдавати значних утрат урожаю сільськогосподарських культур.

Скорпіони

У скорпіонів черевце розділене на дві частини — шию передню й вузьку задню. На останньому членику черевця розташовується отруйна залоза. Хижаки, великі тропічні види своїм укусом можуть спричинити смерть. Види, що живуть в Україні, не становлять небезпеки, хоча їхні укуси болючі.

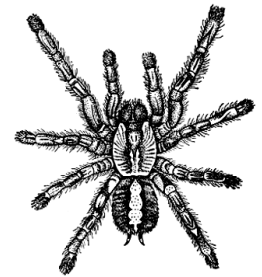

Рис. 8. Павук

IV. УЗАГАЛЬНЕННЯ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Дати відповіді на питання.

- ♦ За якими ознаками тварин відносять до павукоподібних?
- ♦ Які особливості зовнішньої будови павукоподібних?
- ♦ Яке значення павукоподібні мають для людини?
- ♦ Яке значення павукоподібних у природі?

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити відповідний матеріал із підручника.